

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR BILLACKERARE
2002**

Examensgrunder
**YRKESEXAMEN FÖR
BILLACKERARE
2002**

© Utbildningsstyrelsen 2003

Edita Prima Oy

ISBN 952-13-1851-1 (HÄFT.)

ISBN 952-13-1852-X (PDF)

Helsingfors 2003

DNR **55 /011/2002**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **26.9.2002**

Giltighetstid **fr.o.m. 15.10.2002
tillsvidare**

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

F 812/1998 1 § 1 mom

Upphäver Föreskrift Nr 135/011/1995

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR BILLACKERARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunder för yrkesexamen för billackerare.
Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 15.10.2002 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller
för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med
beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande
utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte
lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Om de uppgifter som skall antecknas på betygen och om betygsmodellerna samt
om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms
separat.

Generaldirektör

JUKKA SARJALA
Jukka Sarjala

Undervisningsråd

MARKKU LAPPALAINEN
Markku Lappalainen

INNEHÅLL

KAPITEL 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 §	Fristående examina	7
2 §	Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 §	De allmänna grunderna för sättet av påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna	8

KAPITEL 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR BILLACKERARE

1 §	Examensdelarna	8
-----	----------------	---

KAPITEL 3

1 §	ALLMÄNNA FÄRDIGHETER FÖR BILLACKERARE	9
	a) Kraven på yrkesskicklighet	9
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	9
	c) Mål och kriterier för bedömningen	9
2 §	GRUNDNING: FÖRBEHANDLING, SPACKLING, SLIPNING OCH LACKERING	10
	a) Kraven på yrkesskicklighet	10
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	11
	c) Mål och kriterier för bedömningen	11
3 §	SPRUTLACKERING, NYANSERING OCH LACKBLANDNING	12
	a) Kraven på yrkesskicklighet	12
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	12
	c) Mål och kriterier för bedömningen	12
4 §	LACKERING AV PLAST, FRAMSTÄLLNING AV RÄNDER OCH TEXTER SAMT FIGUR- OCH SPECIALLACKERING	13
	a) Kraven på yrkesskicklighet	13
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	13
	c) Mål och kriterier för bedömningen	14
5 §	MONTERING AV KAROSS	14
	a) Kraven på yrkesskicklighet	14
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	14
	c) Mål och kriterier för bedömningen	15
6 §	KAROSSARBETEN	15
	a) Kraven på yrkesskicklighet	15
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	15
	c) Mål och kriterier för bedömningen	16
7 §	FÖRETAGSVERKSAMHET	16
	a) Kraven på yrkesskicklighet	16
	b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	17
	c) Mål och kriterier för bedömningen	17

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i arrangemangen för undervisningen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkes-skicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han/ hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR BILLACKERARE

1 § Examensdelarna

För att få examensbetyg för billackerare skall examinanden avlägga sammanlagt sex examensdelar. Proven kan enligt examinandens specialiseringsområde avläggas med inriktning på personbilar, lastbilar eller bussar.

För att få examensbetyg skall examinanden avlägga följande delar:

- ? Allmänna färdigheter för billackerare
- ? Grundning: förbehandling, spackling, slipning och lackering
- ? Sprutlackering, nyansering och lackblandning
- ? Lackering av plast, lackering i ränder, texter samt figur- och speciallackering
- ? Montering av kaross
- ? Karossarbeten

Examinanden kan även avlägga en frivillig företagardel utöver de ovan nämnda delarna, eller som en separat delexamen.

- ? Företagsverksamhet

YRKESKICKLIGHET SOM KRÄVS I YRKESEXAMEN FÖR BILLACKERARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Allmänna färdigheter för billackerare

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden förstår betydelsen av kundbetjäning och marknadsföring, och kan bete sig rätt i kundbetjäningssituationer. Han förstår grunderna i försäljning och företagsekonomi samt kostnadsstrukturen för en bilreparationsverkstad och/eller billackeringsverkstad, och agerar ekonomiskt med tanke på helheten. Han förstår företagets verksamhet som helhet och vikten av samarbete mellan dess avdelningar. Han klarar av de elementära uppgifter i matematik, fysik och kemi som yrket förutsätter.

Examinanden kan planera sitt eget arbete på förhand, och kan genomföra olika arbetsmoment systematiskt. Han kan uppskatta vilka lackeringar som behövs för ett fordon, och vid behov göra en skriftlig arbetsbeställning och ett kostnadsförslag med användning av verkstadens kalkyleringssystem och prislista. Han kan ur de informationskällor som används allmänt i billackeringsverkstäder, också ur engelsk text, skaffa sig den centrala information han behöver i sin arbetsuppgift.

Examinanden håller ordning i sin arbetsmiljö, och de verktyg och apparater han använder håller han i skick. Han förstår grunderna i arbetarskydd och arbetar tryggt ur skydds-synpunkt. Han känner till grunderna i miljöskydd och billackeringsverkstäders avfalls-hantering, och följer givna anvisningar. Han känner till verkstadsvillkoren och grunderna i konsumentskyddslagen, och följer dessa i sitt arbete. Han behärskar grunderna i datateknik, och kan använda dator i de uppgifter som förekommer i yrket. Han kan samarbeta med de andra anställda i företaget.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i autentisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftliga alster uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens egen värdering av prestationen.

Då yrkesprov planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinandens

- ? förstår grunderna i kundbetjäning och marknadsföring, och handlar i enlighet med dem
- ? förstår grunderna i försäljning och företagsekonomi och kostnadsstrukturen för billackeringsverkstäder, och agerar ekonomiskt med tanke på helheten

- ? förstår företagets verksamhet som helhet och vikten av samarbete mellan dess olika avdelningar
- ? behärskar de elementära uppgifter i matematik, fysik och kemi som förekommer i yrket
- ? kan skaffa den centrala information han behöver i arbetsuppgifterna, också ur engelsk text
- ? förstår grunderna i arbetarskydd och följer dem i sitt arbete
- ? känner till kraven för miljövård och handlar i enlighet med kraven för avfallshandtering
- ? känner till konsumentskyddslagen och reparationsvillkoren, och handlar i enlighet med dessa
- ? känner till grunderna i datateknik och kan använda dator i uppgifter som behövs i arbetet
- ? kan samarbeta med de övriga anställda
- ? kan göra en skriftlig arbetsbeställning och ett kostnadsförslag med användning av verkstadens prissättningsanvisningar
- ? kan planera sitt eget arbete och följa sin plan.

Prestationen underkänns om examinanden

- ? inte kan bete sig rätt i kundbetjäningssituationer
- ? inte följer arbetarskydds- och miljöskyddsbestämmelser
- ? inte agerar lönsamt ur företagets synvinkel
- ? inte följer konsumentskyddslagen och reparationsvillkoren
- ? inte kan göra en arbetsbeställning.

2 §Grundning: förbehandling, spackling, slipning och lackering

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden känner till säkerhetsmärkningarna på de produkter som används i bil-lackeringsverkstäder, liksom också säkerhetsåtgärderna och skyddsanordningarna. Han behärskar de olika momenten i grundning och förstår avsikten med dem. Han kan utföra förbehandling och skydda bilen före påbörjandet av grundningen. Han behärskar olika metoder att avlägsna rost. Han kan bedöma skicket på den yta som skall behandlas, bedöma lackeringsstrukturen och välja den ekonomiskt och rationellt rätta grundningsmetoden för objektet.

Examinanden kan använda de slipmaskiner som används i billackeringsverkstäder, och kan välja dem för rätt slipningsobjekt. Dessutom behärskar han de sliptekniker och material som används. Han behärskar arbetsmetoderna och arbetsredskapen för spackling och kan spackla. Han kan använda lackborttagningsmedel och -metoder, och skapa rätta arbetshygieniska förhållanden.

Examinanden kan använda grund- och rostskyddslacker och känner till avsikten med dem. Han kan använda isolerings-, slip- och fyllnadslacker. Han känner till de material, sprutningstekniker och sprutor som används, och behärskar skyddsmetoder och -material. Han kan använda maskiner för slipning av fyllnadsmaterial och behärskar de vanligaste

slipteknikerna för fyllnadsmaterial. Han kan använda tätnings- och stenskottsmassor och behärskar de material som används.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i autentisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftliga alster och uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens värdering av prestationen.

Då yrkesprov planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinandem

- ? känner till säkerhetsmärkningarna på produkter som används i billackeringsverkstäder, samt säkerhetsåtgärder och skyddsanordningar
- ? behärskar arbetsmomenten i grundning och förstår avsikten med dem
- ? kan utföra förbehandling och skydda bilen
- ? behärskar olika metoder att avlägsna rost
- ? kan välja rätt grundningsmetod för arbetsobjektet
- ? kan välja och använda olika slipmaskiner som används i billackeringsverkstäder
- ? behärskar sliptekniker och material
- ? behärskar arbetsmetoder och material för spackling
- ? kan använda lackborttagningsmedel och -metoder och beakta arbetshygieniska krav
- ? kan använda isolerings-, slip- och fyllnadsmaterial och känner till materialen, sprutteknikerna och sprutorna som används
- ? kan använda material som används för slipning av fyllnadsmaterial, och behärskar de vanligaste slipteknikerna för fyllnadsmaterial
- ? kan använda tätnings- och stenskottsmassor och behärskar materialen som används.

Prestationen underkänns om

- ? examinandem inte klarar av uppgiften inom den givna tiden
- ? slutresultatet av arbetet är klart felaktigt
- ? examinandem utför arbetets centrala uppgifter klart i strid med anvisningarna
- ? examinandem inte följer bestämmelserna för arbetarskydd och avfallshantering.

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden känner till funktionsprinciperna för lackeringsboxar och kan utföra behövliga grundinställningar enligt tillverkarnas anvisningar. Han kan blanda färger antingen med datorstyrt eller mikrofilmsbaserat vågsystem. Han kan vid behov nyansera lacken okulärt genom jämförelse enligt färglärans regler.

Examinanden behärskar momenten i ytlackering. Han kan förbereda mindre reparationslackeringar och dimskarvningslackeringar och utföra dem i alla situationer. Han kan spruta enskikts-, tvåskikts-, uni-base-, mica- och vattenbaserade ytlackeringsmaterial, samt behärskar sprutningsmetoderna och materialen som används med dessa. Dessutom behärskar han blandningsförhållandena för härdare och förtunningar.

Examinanden kan reparera lackeringsfel och färdigställa en bil i överlåtelseskick. Han kan polera lackytan för hand och med maskin. Han känner till polerings- och rengöringsmedel som används, och kan utföra invändig rengöring. Han förstår betydelsen av kvalitetsövervakning, och kan använda mättningsapparat som behövs i billackeringsverkstäder. Han kan använda maskiner och anordningar i en billackeringsverkstad samt underhålla dem.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i autentisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftliga alster och uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens värdering av prestationen.

Då yrkesprov planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinandem

- ? känner till funktionsprinciperna för lackeringsboxar och kan utföra behövliga grundinställningar enligt tillverkarnas anvisningar
- ? kan blanda färger antingen med datorstyrt eller mikrofilmsbaserat vågsystem
- ? kan nyansera lack okulärt genom jämförelse enligt färglärans regler
- ? behärskar momenten i ytlackering
- ? kan förbereda mindre reparationslackeringar och dimskarvningslackeringar och utföra dem
- ? kan spruta enskikts-, tvåskikts-, uni-base-, mica- och vattenbaserade ytlackeringsmaterial, samt behärskar sprutningsmetoderna som används med dessa
- ? behärskar blandningsförhållandena för härdare och förtunningar
- ? kan reparera lackeringsfel och färdigställa en bil i överlåtelseskick
- ? kan polera lackytan för hand och med maskin
- ? känner till polerings- och rengöringsmedel som används, och kan utföra invändig rengöring

- ? kan använda mättningsapparat som används i billackeringsverkstäder
- ? kan använda maskinerna och apparaterna i en billackeringsverkstad och underhålla dem.

Prestationen underkänns om

- ? examinanden inte klarar av uppgiften inom den givna tiden
- ? slutresultatet av arbetet är klart felaktigt
- ? examinanden utför arbetets centrala uppgifter klart i strid med anvisningarna
- ? examinanden inte följer bestämmelserna för arbetarskydd och avfallshantering.

4 § Lackering av plast, framställning av ränder och texter samt figur- och speciallackering

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan identifiera plastsorterna som använts i bilens kaross, och kan välja de ekonomiskt och rationellt rätta metoderna och materialen för förbehandling, rengöring, grundning och ytlackering. Han känner till tillsats- och hjälpämnen som används för lackering av plaster, och kan använda dem. Han kan lackera karossens alla yttre plastdelar.

Examinanden känner till arbetsmetoderna och materialen för att tejpa och lackera ränder. Han kan välja de rätta arbetsmetoderna för att få den bästa möjliga ytvidhäftningen när han gör ränder och tejpningsar. Han känner till materialen, arbetsmetoderna och redskapen som används i designlackering, och kan i praktiken lackera även krävande bilder med hjälp av modell.

Examinanden känner till grunderna i framställning av texter, och kan i praktiken planera och tillverka schabloner för texttyper i olika storlekar och lackera med hjälp av dessa schabloner. Han känner till de material, redskap och metoder som används, och kan även själv använda dem.

Examinanden kan utföra lackeringar med flerskiktmetoder av både hela fordon, delar av fordon och dimskarvningslackeringar, och känner till materialen och metoderna som används för dessa. Han känner till arbetsmetoderna, materialen och skiktstrukturen för briljantcolor-, diamantmetallic- och pärmorlack, och behärskar lackeringar som utförs med dessa.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i autentisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftlig produktion, skriftliga uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens självutvärdering.

Då yrkesprovet planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinandan

- ? kan identifiera plastsorterna i bilar och välja rätta metoder och material för förbehandling, rengöring, grundning och ytlackering av arbetsobjekten
- ? känner till och kan använda tillsats- och hjälpämnen som används för lackering av plast
- ? kan utföra all lackering av karossens utvändiga plastdelar
- ? känner till arbetsmetoderna och materialen för att tejpa och lackera ränder
- ? kan göra ränder och tejpingar
- ? känner till materialen, arbetsmetoderna och redskapen för designlackering, och kan lackera enskilda och komplicerade bilder efter modell
- ? känner till grunderna för att göra texter, samt redskap och metoder för detta
- ? kan planera och tillverka schabloner för texttyper i olika storlekar, och kan lackera med dessa schabloner
- ? kan utföra lackeringar med flerskiktmetoder av både hela fordon, delar av fordon och dimskarvningslackeringar, och känner till materialen och metoderna som används för dessa
- ? känner till arbetsmetoderna, materialen och skiktstrukturen för briljantcolor-, diamantmetallic- och pärlemorrlacker, och behärskar ifrågavarande lackeringar.

Prestationen underkänns om

- ? examinandan inte klarar av uppgiften inom den givna tiden
- ? slutresultatet av arbetet är klart felaktigt
- ? examinandan utför arbetets centrala uppgifter klart i strid med reparationsanvisningarna
- ? examinandan inte följer bestämmelserna för arbetarskydd och avfallshantering.

5 § Montering av kaross

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden känner till grunderna i elteknik och mätteknik. Han kan lokalisera enkla fel som uppdragas i samband med fastsättningen av delar. Han förstår de problemsituationer som uppkommer vid skötsel, byte och testning av batterier, och kan ta loss, fästa och underhålla batterier. Han förstår de vanligaste problemsituationerna vid start av bilen. Han känner till bestämmelserna för belysning och kan kontrollera belysningens funktion, samt laga belysningen i enkla fall.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i auten-

tisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftlig produktion, skriftliga uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens självvärdering.

Då yrkesprovet planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinanden

- ? förstår grunderna i elteknik och mätteknik
- ? kan lokalisera enkla fel som uppdragas i samband med fastsättning av delar
- ? kan testa och byta batteri
- ? kan montera bilens belysning i enlighet med bestämmelserna efter lackering, och kan kontrollera belysningens funktion
- ? förstår de vanligaste felen vid startproblem
- ? kan montera karossens yttre delar efter lackering, såsom kofångare, speglar och dekorationslister.

Prestationen underkänns om

- ? examinanden inte klarar av uppgiften inom den givna tiden
- ? slutresultatet av arbetet är klart felaktigt
- ? examinanden utför arbetets centrala uppgifter klart i strid med anvisningarna
- ? examinanden inte följer bestämmelserna för arbetarskydd och avfallshantering.

6 § Karossarbeten

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden känner till vanliga karosskonstruktioner, karossmaterial, karossverktyg och arbetsmetoder. Han kan ta loss, märka och sätta fast karossens delar för lackering. Han kan utföra små plåtriktningensarbeten med hjälp av handverktyg i samband med lackeringen. Han kan identifiera plaster och reparera dem med svets- och limteknik på basnivå, och känner till ämnen som används för reparation av plast.

Examinanden förstår betydelsen av rostskydd och känner till material, redskap och metoder som används för rostskydd, och kan utföra rostskyddsreparationer. Han känner till tvätt- och rengöringsmedel, rengöringsmetoder och -redskap, och kan utföra tvättning och rengöring som ansluter sig till arbetet. Han förstår betydelsen av den slutliga finishen för hela reparationsarbetet, och kan färdigställa bilen i överlåtelseskick.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten, samt förmågan att tillämpa kunskaper påvisas huvudsakligen i autentisk arbetsmiljö i samband med vanliga arbetsuppgifter. Provet kan kompletteras med separata utredningar, skriftliga alster och uppgifter, intervjuer och diskussioner samt examinandens värdering av prestationen.

Då yrkesprovet planeras och genomförs kan man beakta de speciella drag som är typiska för examinandens eget eller den av honom valda organisationens verksamhetsområde.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Prestationen godkänns om examinandem

- ? känner till vanliga karosskonstruktioner, karossmaterial, karossverktyg och arbetsmetoder
- ? kan ta loss, märka och sätta fast karossdelar för lackering
- ? kan utföra små plåtriktningensarbeten med hjälp av handverktyg i samband med lackeringen
- ? kan identifiera olika plastsorter och känner till de ämnen som används vid reparation av plaster, samt kan reparera dem med svetsnings- och limningsteknik
- ? känner till material, redskap och metoder som används för rostskyddsåtgärder, och kan utföra rostskyddsreparationer
- ? känner till tvätt- och rengöringsmedel samt rengöringsmetoder och -redskap, och kan utföra tvätt och rengöring i anslutning till arbetet
- ? förstår betydelsen av den slutliga finishen för hela reparationsarbetet, och kan färdigställa bilen i överlåtelseskick.

Prestationen underkänns om

- ? examinandem inte klarar av uppgiften inom den givna tiden
- ? slutresultatet av arbetet är klart felaktigt
- ? examinandem utför arbetets centrala uppgifter klart i strid med anvisningarna
- ? examinandem inte följer bestämmelserna för arbetarskydd och avfallshantering.

7 § Företagsverksamhet

a) Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan bedöma sina personliga möjligheter och beredskap att fungera som företagare. Han kan analysera möjligheterna och riskerna med att starta ett billackeringsföretag. Examinanden känner till vilka på olika sätt och former för att starta ett företag.

Examinanden kan tillsammans med experter utveckla en ungefärlig affärsidé, och vet vilka ekonomiska, produktionsmässiga och psykiska resurser det krävs för att starta ett företag. Han kan tillsammans med experter bedöma vilka möjligheter hans affärsidé har att lyckas.

Examinanden förstår att kundrelationerna och andra samarbetsrelationer är en väsentlig del av en framgångsrik företagsverksamhet, och har förmåga att utveckla dessa relationer. Han kan i sin företagsverksamhet följa de viktigaste företagsekonomiska principerna. Examinanden kan också analysera resursbehovet för sitt tilltänkta företag.

Examinanden känner till den centrala lagstiftning som berör företagsverksamhet, samt de grundläggande frågor som berör företagarens ställning och arbetslöshetsersättning. Han kan skaffa information och experttjänster som behövs vid startandet av ett företag och i olika skeden av företagsverksamheten.

b) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten påvisas genom att examinanden gör upp en utvecklingsplan för att starta ett företag. I planen skall examinanden bearbeta sin företagsidé till en fungerande affärsidé.

Kunskaperna och färdigheterna i företagsverksamhet bedöms som äkta företagsverksamhet. En central del av provet är ett långsiktigt projekt för start av företag. I projektet skall examinanden bearbeta sin affärsidé till ett realiserbart billackeringsföretag. När examinanden utvecklar en fungerande affärsidé skall han analysera verksamhetsmiljön speciellt ur synvinkeln för en företagare som tänker ge sig in i bilbranschen.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av examinanden skall det fästas uppmärksamhet speciellt vid följande:

- ? examinandens bedömning av den egna beredskapen att arbeta som företagare och att planera utvecklingen av det egna företaget
- ? examinanden känner till vilka basfärdigheter som behövs för att starta ett företag och behärskar centrala frågor i anslutning till detta
- ? examinanden kan dra nytta av experttjänster och informationskällor.

Prestationen godkänns om examinanden

- ? vet vilka värden och vilken personlig beredskap som hjälper honom att lyckas som företagare, så att han kan bedöma sig själv och sin egen eventuella företagsamhet, och fatta beslut och avgöranden gällande hans utveckling som företagare
- ? värdesätter sin yrkesskicklighet och kan visa den
- ? har bekantat sig med ett billackeringsföretag så att han kan analysera dess framtidsutsikter, utvecklingsmöjligheter och marknadsläge med tanke på att eventuellt starta ett eget företag
- ? vet på vilka olika sätt en blivande företagare kan starta sitt företag, och känner till de vanligaste lösningarna som används i Finland när det gäller bl.a. företagsformer, förfaranden vid startandet av företaget, fördelning av ansvaret, resursbehov och risker, och han kan diskutera med sakkunniga om lämpliga alternativ för sin företagsverksamhet
- ? kan tillsammans med experter utveckla sin egen affärsidé så att han producerar en fungerande affärs- eller serviceidé för sitt företag, och när examinanden utvecklar affärsidén tar han hänsyn till efterfrågan och konkurrensen på marknaden samt olika specialiseringsfaktorer som är väsentliga för att verksamheten skall fungera
- ? kan tolka ett företags bokslut beträffande bl.a. kapital, förmögenhet, betalningsförmåga och resultat
- ? förstår principerna för kostnadsberäkning och vet vilka marknadsmässiga faktorer man måste beakta för att kunna prissätta produkter förnuftigt
- ? kan göra upp en grov inkomstprognos för sitt företag, och skaffa information och experthjälp för att lösa skattefrågor för företag inom branschen
- ? vet vilka lagstadgade åtgärder som krävs vid startandet av företag, och vet var experttjänster finns att tillgå för startandet av företag.

Prestationen underkänns om examinanden

- ? saknar företagarmässig attityd och kan inte bedöma sin egen beredskap att fungera som företagare
- ? inte kan göra en plan för att stödja sin egen utveckling som företagare
- ? inte har de basfärdigheter som behövs för att starta ett företag
- ? inte kan tillgodogöra sig experttjänster eller olika informationskällor för att göra en plan för affärsverksamheten.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/försäljning
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
Telefon: försäljning (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
myynti@oph.fi
www.oph.fi/svenska/bokhandel